

2. Долинська, Л. В. *Соціальна психологія громади*. Київ: Генеза, 2018. – 276 с.

3. Коломоєць, В. В. Соціальна згуртованість у кризових умовах: підходи та механізми забезпечення. *Публічне управління та адміністрування в Україні*. 2022. №2. С. 17–23.

4. Лісовська, А. М. Роль волонтерства у зміцненні соціальних зв'язків під час війни. *Вісник Львівського національного університету*. 2023. Т. 32. С. 29–34.

5. Соколова, О. Ю. Психологічна підтримка в умовах військового стану: досвід та рекомендації. *Український журнал психології*. 2022. №4. С. 12–18.

Zizda N. E.

higher education student at the faculty of management of the Mykolaiv national agrarian university, Ukraine

Kushniruk V. S.

PhD in economics, associate professor, associate professor of the department of hotel and restaurant business and business organization, Mykolayiv national agrarian university, Ukraine

СОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА МОЛОДІ, ПОТЕРПІЛОЇ ВІД БОЙОВИХ ДІЙ SOCIAL SUPPORT FOR YOUTH AFFECTED BY HOSTILITIES

Молодь, яка пережила наслідки бойових дій, є однією з найбільш вразливих категорій суспільства. Війна приносить не лише фізичні руйнування, але й залишає глибокі психологічні травми, особливо для молодих людей, чия свідомість і життєві орієнтири ще формуються. Вони не лише втрачають домівки, близьких, але й опиняються перед викликами адаптації до нових реалій, які часто мають довгострокові наслідки. У цих умовах соціальна підтримка стає життєво необхідною для молоді, адже це не лише допомога в подоланні фізичних і психічних наслідків війни, але й шанс на повноцінне відновлення та розвиток. Соціальна підтримка молодих людей, які пережили бойові дії, повинна бути комплексною і багатогранною. Вона включає в себе не тільки медичну та психологічну допомогу, а й можливості для навчання,

професійного розвитку, інтеграції в соціум і відновлення довіри до державних інститутів. Такі заходи повинні допомогти молоді не лише пережити важкий досвід, а й повернутися до нормального життя, зберігаючи надію та віру в майбутнє. Проблема соціальної підтримки постраждалих від війни, особливо серед молоді, є актуальною як на національному, так і на міжнародному рівнях. Адже від того, наскільки ефективно будуть впроваджені механізми допомоги, залежить не тільки їх особисте благополуччя, але й стабільність і розвиток усього суспільства в цілому. Враховуючи величезні психологічні й соціальні наслідки війни, важливо створювати умови для того, щоб молодь могла відновити своє життя, здобувати освіту і бути активними учасниками розвитку своєї країни.

Психологічна підтримка для особистості у сучасному світі має велике значення, оскільки це сприяє розкриттю людського потенціалу у всіх аспектах життя, забезпечує психологічну стійкість суспільства та збереження психічного здоров'я. В сучасному українському суспільстві, яке переживає активний процес реформ у всіх сферах соціального життя - економіки, політики, права, освіти та культури, це особливо актуально [1].

Зростання числа учасників бойових дій та осіб з інвалідністю внаслідок війни, зокрема серед молоді, є серйозним викликом для суспільства України. Це вимагає вирішення завдань соціального захисту, медичної допомоги, психологічної підтримки та реабілітації. Основні проблеми молоді після повернення до цивільного життя включають складнощі з адаптацією, безробіття, проблеми зі здоров'ям, ПТСР, сімейні конфлікти, залежність від алкоголю та наркотиків, бюрократичні перешкоди та негативні стереотипи.

Соціальна робота у відповідь на надзвичайні ситуації базується на двох основних комплексних підходах. Перший - гуманітарний підхід, спрямований на негайне та екстрене реагування на початкових етапах кризових ситуацій. Цей підхід акцентує на задоволенні базових потреб і захисті постраждалих осіб, а також на організації та наданні гуманітарної допомоги населенню. Другий – розвиваючий підхід, спрямований на розвиток людини, громади та сім'ї,

зосереджується переважно на соціальних та психологічних аспектах, але може не враховувати фізичні та матеріальні аспекти [2] Важливо створити умови для повернення молоді до звичного життя та її соціального і економічного відновлення, що включає доступ до освіти, професійного навчання та працевлаштування. Також необхідно розвивати позитивні соціальні мережі, які підтримуватимуть участь молоді в суспільному житті. На листопад 2022 року майже половина молоді зіштовхувалась із проблемами через відсутність електроенергії та нестабільний зв'язок. Україна визнає критичну важливість соціальної підтримки молоді, яка постраждала від бойових дій, і має розвинену нормативно-правову базу для її забезпечення. Це включає не лише міжнародні конвенції, але й національне законодавство, спеціальні програми, політичні декларації, а також механізми контролю та моніторингу, які сприяють ефективному виконанню державних ініціатив у цій сфері. Держава також надає молоді безкоштовну інформаційну підтримку та консультації з пошуку роботи, а також можливості для професійного навчання і перепідготовки. Запроваджені програми сприяють створенню молодіжних центрів працевлаштування та професійного навчання.

Попри всі труднощі, з якими стикається молодь, що пережила бойові дії, важливо пам'ятати, що криза — це шанс на новий старт. Соціальна підтримка, надана державою, відкриває можливості для відновлення, розвитку та реалізації потенціалу. Вона допомагає не лише подолати наслідки війни, а й дає шанс на освіту, кар'єру та соціальну інтеграцію. Ця молодь має стати рушійною силою змін у суспільстві, надихаючи інших і сприяючи процвітанню країни.

Список використаних джерел:

1. Лях, Т. (2021). Волонтерська діяльність. У В. Кремень (Ред.), Енциклопедія освіти (2-ге вид., с. 138–139). Юрінком Інтер. URL : <http://surl.li/xunmq5>
2. Туриніна О. Л. Психологія травмуючих ситуацій: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К.: ДП “Вид. дім “Персонал”, 2017. 160 с. URL: https://maup.com.ua/assets/files/lib/book/psiholog_travm.pdf